

MIKKELIN SEUDUN
YMPÄRISTÖPALVELUT

**TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2020-2024**

Päivitys vuodelle 2020

SISÄLTÖ

- 1. Yleistä**
- 2. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet**
- 3. Tarkastusten sisältö**
- 4. Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys**
- 5. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmäärät vuonna 2020**
- 6. Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika**
- 7. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen**
- 8. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi**

1. Yleistä

Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Lain tavoitteena on myös ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa.

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kuntien on laadittava terveydensuojelun valvontasuunnitelma, jossa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi huomioidaan muu terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja varataan siihen tarvittavat työaika- ja henkilöresurssit. Valvontaa, mikä ei vaadi säännöllisyyttä, ovat lupien ja ilmoitusten käsittely, erilaiset yllättävät valvontatapaukset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset, asukkaiden valitukset sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet sekä muut selvitykset. Voimavaroja vaativat myös toiminnan suunnittelu ja kehittäminen, laatujärjestelmän ylläpito, toiminta terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana, sidosryhmäyhteistyö, mahdolliset epidemiatilanteet sekä terveydensuojelulain 8 §:n mukaisiin häiriötilanteisiin varautuminen. Myös näiden tehtävien hoitamiseen varataan aikaa kokemukseen ja riskinarviointiin perustuen.

VALVIRA on laatinut terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2020 – 2024. Valvontaohjelma ohjaa kuntien terveydensuojelun valvontaa sekä edistää valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua sekä yhtenäistää kuntien suorittamaa valvontaa pyrkimyksenä saattaa myös toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvontaan nähden. Terveydensuojelulain mukainen valvontaohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa.

2. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet

Valtakunnalliset painopisteet 2020 – 2024

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädännön tuomat uudet tehtävät. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut huomioon vuoden 2020 valvontasuunnitelmassa taulukon 1 mukaiset valtakunnalliset painopistealueet.

Taulukko 1. Terveydensuojelun valtakunnalliset painopisteet

Terveydensuojelun painopisteet (2020-2024)
Omavalvonnan tukeminen
<p>Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:</p> <ul style="list-style-type: none">• Toiminnanharjoittajien tukeminen riskien tunnistamisessa, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa• Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa• Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen
Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö
<p>Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:</p> <ul style="list-style-type: none">• Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämisessä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä• Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä• Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Terveydensuojelun painopisteet Mikkelin seudulla 2020

Valvonnan painopisteissä noudatetaan valtakunnallista valvontaohjelmaa. Valtakunnallisten painopistealueiden lisäksi keskitytään paikallisesti Mikkelin seudulla erityisesti seuraaviin aiheisiin:

- **Kohdekohtainen riskinarviointi**

Parannetaan terveydensuojelulain mukaisten ilmoitusvelvollisten toimijoiden kohdekohtaista riskinarviointia valvonnan tehostamiseksi käytössä olevilla valvontaresursseilla.

- **Pintapuhtauskartoitus**

Tehdään pintapuhtauskartoitus keväällä 2020 määritellyllä tavalla. Pintapuhtauskartoitus pyritään toteuttamaan harjoittelijatyönä.

- **Jyrsijätilanteen kartoitus**

Pyritään kartoittamaan alueen jyrsijätilannetta, erityisesti rottien osalta, aktiivisella yhteistyöllä yhteistyötahojen ja asukkaiden kanssa torjunnan tehostamiseksi. Mahdollisuuksien mukaan tarkastetaan alueita, joissa rottia paljon havaitaan ja pyritään poistamaan ongelman aiheuttajia.

- **Porakaivovesien arseeni- ja radonkartoitus**

Tutkimuslaboratorion kanssa on sovittu käytännöstä, jolla asiakas saa sopimushinnaston mukaisen tutkimuksen, mikäli luovuttaa samalla tuloksen myös viranomaisen käyttöön. Porakaivoveden suppea tutkimuspaketti sisältää arseeni- ja radontutkimuksen. Tulosten tarkastelu tehdään, kun aineistoa on kertynyt riittävästi.

- **Häiriötilannesuunnitelman päivittäminen**

Jatketaan edelleen ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelman päivittämistä ja suunnitelman käyttöönottoa valvontayksikössä. Talousveden osalta päivitys etenee sitä mukaa kun vesilaitosten varautumissuunnitelmat ja niihin liittyvät riskinarvioinnit valmistuvat. Tarkastuskäynneillä ja neuvonnalla edistetään vesilaitosten talousveden riskinarviointia. Osallistutaan pyydettyä pohjavesiensuojelusuunnitelmien laadinnan ja talousveden riskinarvioinnin työryhmiin.

3. Tarkastukset

Säännöllinen, tämän valvontasuunnitelman mukainen tarkastus, on tärkeä osa valvontaa. Terveysturvallisuuden mukaisen tarkastuksen pääasiallisena tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Eri kohderyhmille on määritetty riskinarvion perusteella tarkastustiheydet, joiden perusteella tarkastettavat kohteet valikoituvat. Tarkastuksen sisältö riippuu kohteeseen sovellettavasta lainsäädännöstä. Kaikista tarkastuksista tehdään tarkastuskertomus, johon kirjataan mm. tarkastuksen perusteet, tarkastuksella läsnäolleet, havaitut asiat, mahdollisesti tehdyt mittaukset ja jatkotoimenpiteet.

Tarkastuksen perusteella voidaan antaa ohjeita, toimenpidekehotuksia tai yksittäisiä määräyksiä. Kaikista suunnitelman mukaisista tarkastuksista peritään Mikkelin seudun ympäristölautakunnan hyväksymän maksutaksan mukainen valvontamaksu, jonka suuruus vaihtelee kohdetyypin mukaisesti. Tarkastuskertomuksen laadinnassa pyritään käyttämään valtakunnallista Vati-kohdetietojärjestelmää.

Tarkastusten sisältö kohdetyypeittäin on määritetty Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden laatukäsikirjassa ja se pohjautuu valtakunnallisiin ohjeisiin. Oman laatukäsikirjan lisäksi Ympäristöpalveluilla on käytössä ulkopuoliselta yritykseltä ostettava Laatunet-järjestelmä.

4. Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaiset kohteet jaetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella ohjelmassa määritellään myös keskimääräinen tarkastustiheys. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut käyttää suunnitelmallisen valvonnan tukena valtakunnallisen valvontaohjelman riskiluokitusta. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella voidaan tarkastustiheyttä joko kasvattaa tai pienentää. Ympäristöpalveluiden yhtenä painopistealueena on vuonna 2020 määritellä kohdekohtaisen riskinarvioinnin kautta valvontatarvetta. Riskinarvioinnin kannalta merkittäviä tekijöitä ovat mm. altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät, altistava terveyshaittaa aiheuttava tekijä, altistuksen kesto ja/tai toistuvuus sekä aikaisemman valvonnan tulokset.

VALVIRAN riskiluokitus ja tarkastustiheys luokittain

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski).

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Riskinarvioinnin perusteella on määritetty tarkastustiheys kohderyhmittäin siten, että kohderyhmään kuuluvat kohteet tarkastetaan seuraavasti: kaksi kertaa vuodessa, kerran vuodessa, joka toinen vuosi, joka kolmas vuosi, joka neljäs vuosi tai kerran viidessä vuodessa.

5. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmäärät vuonna 2020

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on suunnitellut tarkastavansa vuoden 2020 aikana yhteensä 197 kohdetta. Suunniteltujen tarkastusten lisäksi resursseja varataan runsaasti suunnittelemattomaan työhön.

Suunnitellut tarkastusmäärät vuodelle 2020 ovat taulukossa 2. Taulukko päivitetään vuosittain.

Taulukko 2. Suunnitelman mukaiset tarkastukset

Suunnitelman mukaiset tarkastukset 2020		
Kohdeluokat	Kohdemäärä	Suunnitellut tarkastukset vuonna 2020
Talousveden käyttö ja jakelu	48	18
Kokoontumishuoneistot (Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot)	28	8
Opetustoiminta (koulut ja oppilaitokset)	100	27
Majoitustoiminta	205	20
Kauneudenhoitoa ja ihonkäsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	90	20
Sosiaalihuollon palvelut (lasten päiväkodit ja vastaavat)	57	21
Sosiaalihuollon palvelut (lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat)	21	3
Sosiaalihuollon palvelut (vanhusten tehostettu palveluasuminen)	30	11
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt	40	8
Liikunta- ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	42	42
Liikunta- ja virkistystoiminta, uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat	11	10
Liikunta- ja virkistystoiminta, yleiset saunat	1	1
Liikunta- ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat	24	6
Suuret yleisötilaisuudet	5	2
Yhteensä	702	197

6. Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Valvontakohtetyypin suunnitelman mukaiseen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon suunnittelu, tarkastuksen valmistelutyöt, tarkastukseen ja matkoihin kulunut aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaukset, laskutus ja muut jälkityöt.

7. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Valvonta tukeutuu näytteenottoon ja näytteiden analysointiin laboratorioissa. Terveystarkastuslaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät tarvittavat talousvesien ja uimavesien näytemäärät ja niistä tehtävät analyysit. Muu näytteenotto on harkinnanvaraista.

Talousvesi

Talousveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Verkostoveden laadunvalvonta ja näytteenotto tapahtuu valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Näytteet toimitetaan tutkittavaksi laboratorioon. Näytteenotto tapahtuu pääasiassa ulkopuolisen näytteenottajan toimesta. Osa näytteenottajista on suorittanut ympäristönäytteenottajan henkilösertifioinnin ja osan pätevyys näytteenottoon varmistetaan vuosittain tehtävällä tarkastus-/ohjauskäynnillä.

Uimavesi

Uima-allasvesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista. Näytteet otetaan näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Näytteet ottaa terveystarkastaja tai toimija. Toimijoiden pätevyys näytteenottoon varmistetaan vuosittain tehtävällä tarkastus-/ohjauskäynnillä. Näytteet toimitetaan tutkittavaksi laboratorioon.

Uimarantavesien näytteenottoa säätelee sosiaali- ja terveysministeriön asetus (177/2008) yleisten uimarantojen vedenlaatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista ja sen muutos (711/2014) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (354/2008) ja sen muutos (710/2014).

Sisäilma- ja materiaalinäytteet sekä puhtausnäytteet

Sisäilmanäytteitä otetaan tarpeen mukaan asuin- ja oleskelutilojen terveyshaittojen selvittämiseksi. Pääosa näytteistä on mikrobiinäytteitä rakenteista ja pinnoilta. Sisäilmanäytteenotossa käytetään pääasiassa ulkopuolista asiantuntijaa. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa esim. yleisten saunatilojen hygienian selvittämiseksi.

Käytettävät laboratoriot

Laboratoriopalvelut on kilpailutettu. Pääosa terveydensuojelun laboratorioon toimitettavista näytteistä, kuten talousvesi- ja uimavesinäytteet, toimitetaan Eurofins -laboratorioon Lahteen. Laboratorio on varautunut palvelemaan myös häiriötilanteissa. Sisäilmanäytteet toimitetaan pääosin Työterveyslaitokselle Kuopioon. Kaikki viranomaisnäytteet tutkitaan terveydensuojelulain 49 a§:n mukaisesti Eviran hyväksymissä laboratorioissa.

8. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain seudullisessa ympäristölautakunnassa. Arvioinnissa tarkastellaan tarkastusten kattavuutta, valvonnan toteutumista suunniteltujen painopistealueiden osalta sekä tarkastusten ja näytteiden määrää valvontakohdetyypeittäin.

Suunnitelman toteutumisen arvioinnista on kerrottu tarkemmin ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valvontasuunnitelmassa.